

Kjent frilandsjournalist om kilder som lyver

Og om Elverumsfullmakten som ikke eksisterer

Falstad fangeleir har etter okkupasjonen fått ord på seg som tyskernes verste konsentrasjonsleir her til lands. I et tidligere nummer av «Folk og Land» kom det likevel frem at leiren slett ikke var så ille som beskrevet.

Den kjente frilandsjournalisten Terje Carlsen i Levanger har i «Trønder-avisa» torsdag 24. august tatt for seg temaet «Når skriftlige kilder lyver», - et tema som ikke minst burde interessere vårt blads lesere. Han skriver:

I Falstadminnet ved historiker Trond Risto Nilsen gjøres et overbevisende kildekritisk forskningsarbeid, når man nå gjennomgår troverdigheten av de foreliggende fangeprotokollene fra Falstad under krigen. Med det legger han også grunnlaget for at Falstadminnet kan bli stående utilsølt av mistanke og tvil i fremtiden. For det kan lett skje, dersom man ikke er nitidig nok i kildearbeidet.

Det opplevde forfatteren Egil Ulateig med sin bok

om Milorgs likvideringer av nazister under krigen. Her ble det påvist, og satt berettiget spørsmålsteget ved flere av de likvideringer som forfatteren påsto ble utført av Milorg. Konsekvensen ble at det også ble stilt spørsmålsteget ved alle likvideringene Ulateig beskrev, og som tross profesjonell kildekritikk viste seg å være ekte. Derved gikk hele boken tapt for framtidens historieinteresserte.

Problemet med for svakt Forts. side 8 ➡

Norges våpennedleggelse i 1940

Historikeren John Sand tar ingen hvilepause fra bøker, gullnede dokumenter og skrivemaskin.

Godt er det. I de siste måneder har vi funnet flere innlegg av ham i aviser nord i landet, der han gir

sine korreksjoner til leserbrev med påstander som ikke bør stå ubesvart.

I «Harstad Tidende» har flere av leserne vært opptatt av Norges våpennedleggelse i 1940, - og vi tillater oss å gjengi to av John Sands svar til disse.

Av John Sand

21. juni 2000:

Etter at Thor Thorsen og Arne-Johan Johansen her i avisen har kommet med en rekke uholdbare påstander om den norske våpennedleggelsen i 1940, synes det nødvendig med en korreksjon underbygget av dokumentasjon.

Ifølge Undersøkelles-kommisjonen, bilagsbind II s.308 midt på siden, foreslo general Ruge under regjeringsskonferanse 6. juni å «avtakke, dimittere og sende hjem våre soldater samt å meddele tyskerne at vi hadde oppgitt kampen.»

Jfr. Her statsminister Nygaardsvolds radiotale 25. juni 1940, gjengitt i «Ny norsk Kvitbok» s.23: «Det sto da ingen annen utvei åpen enn å nedlegge våpne og sende våre tapre offiserer og soldater hjem.»

I statsråd hos Kongen den 7. juni kl.14.00 ble det fastslått at det «vil være håpløst for Norge å fortsette krigen.» Dette er innført i Statsrådsprotokollen s.4. Det som her kommer til uttrykk er da ikke bare at det er krigen i Norge som må bringes til opphør, men at Norge som stat ikke lenger er i stand til å fortsette krigen. Statsråd Nils Hjelm-

tveit konstaterer i sin bok. «Vekstår og Vargtid» s.188 at «vi er ganske visst overvunnet militært». I «Leve eller dø» s.254 opplyser Trygve Lie: «De militære styrker vi hadde hatt, eksisterte ikke mer.»

Kl. 15.04 den 8. juni sendte den norske forsvarssjef Ruge et telegram, J.nr. 01048 UL 1940, til den norske Stockholmslegasjon. Telegrammet innledes med: «Kongen og regjeringen har forlatt landet og har gitt meg ordre til å innstille fiendtlighetene.» Dette telegram ble så via svensk DU sendt videre til tysk DU.

Forts. side 11 ➡

TANKER OM KULTUR

Av E.L., Oslo

Opprinnelig ble ordet kultur brukt om dyrking og foredling av jord, vin o.s.v. Begrepet har senere bl.a. gått over til også å bety foredling, utvikling av evner og anlegg i et individ eller samfunn.

Sett i et større perspektiv når det gjelder den annen verdenskrig, skrev den kjente oppdagelsesreisende dr. phil. Sven Hedin i Aftenposten, 27.03. 1945, bl.a. dette:

«Hva er det som kjenner den nuværende verdenssituasjon? Å svare riktig på dette spørsmålet krever meget, og det er ingen som kan klare oppgaven fyldestgjørende. Men på den annen side kan spørsmålet også besvares med noen ord: Hele verden brenner, hele menneskeheten er grepet av et epidemisk vanvidd som berer seg over hele jorden med unntagelse av det islattede antarktiske kontinent.»

Og videre:

«Det motbydelige ved dette skuespill er at to nasjoner på høyden av vesterlandsk kultur, anstrenger sine krefter til det ytterste, ofrer materiell og mennesker for å tilintetgjøre et kontinent som har vært den vesterlandske kulturs arnested og høyborg.»

Den eldre generasjon nordmenn har opplevd den annen verdenskrig og tiden frem til i dag. En del av dem har erfart den som beskrevet i boken «Av skyggenes slekt», skrevet av forfatteren Kristian Elster d.y. Her et utsnitt:

«Den tid skal komme - etter krigen, skal bli verre enn krigen selv. - alt det som er forferdelig og grusomt åpenbart seg under krigen, men alt som er usselt og besvares med noen ord: begjærligt, lavt, egoistisk, tarvelig, det skal åpne seg og brøle når krigen er slutt. - Det åndelige liv skal forbrer seg over hele jorden med opphøring å brenne.»

Ingen skal tenke på annet

Forts. side 8 ➡

Krigsforbryterdommene i Nürnberg mildere enn «retts»-oppgjøret i Norge

Av Gard Th. Nielsen

En venn av meg nord i landet skrev før sommerferien en særoppgave hvor hun på grunnlag av tyske og norske aviser hevdet at dommene ved krigsforbryterdomstolen i Nürnberg var mildere enn under «landsvik»-oppgjøret her hjemme.

Som eksempler trakk hun frem dommene over flere

medlemmer i Hitlers nærmeste krets.

Jeg nevner noen få av disse:

Carl Dönitz var storadmiral og øverste sjef for den tyske flåten. Han ble kjent skyldig i forbrytelser mot menneskeheten ved bl.a. å ha forårsaket ti tusener sjøfolks død.

For dette fikk han 10 års

Forts. side 9 ➡

Hvem forvalter sannheten om krigen i Norge?

UTDRAG AV KJELL FJØRTOFTS OPPSIKTVEKKENDE FOREDRAG I NARVIK

I forrige nummer av «Folk og Land» refererte vi første del av foredraget forfatteren Kjell Fjørtoft holdt under det litterære regionseminaret i Narvik 1998.

Foredraget vakte berettiget oppmerksomhet, og med forfatterens tillatelse vil vi bringe utdrag av det fremover. Her følger 2. del:

Den som tror at det er enstemmighet mellom norske historikere når det gjelder synet på Nasjonal Samling og den tyske okkupasjonen av Norge, tar fullstendig feil. Det har tvert imot i de siste årene vært «feider» mellom etablerte historikere og de litt yngre og dermed «halv-etablerte». Viktige deler av hva sterkt toneangivende krigshistorikere har skrevet om krigen i årene etter 8. mai 1945 er ikke lenger god nok latin for historikere som er kommet til særlig i de siste 8-10 år.

I en lengre kronikk i «Dagbladet» 8. mai 1998 står historikeren Odd Bjørn Fure frem med sterke kritiske meninger overfor eldre historikere som har lagt grunnen for den krigshistorie vi har fått. Han er helt klar i sin hovedkonklusjon: - «Norsk okkupasjonshistorie bør ikke lenger avgrense seg til tidligere hovedspor. Norges Forskningsråd bør ta initiativ for å utvikle et program som prioriterer de neglisjerte og delvis tabuiserte sider av okkupasjons- og etterkrigs-historien».

Det er klare ord. Men Fure går enda lenger.

«... Den nasjonale habitus ville sansynligvis bli mindre overspent, mindre preget av prangende selvgodhet dersom vi hadde vært i stand til å overskride tabuene og berøringsangsten i forhold til de problematiske forhold i okkupasjonstiden og de lite flaterende hendelser i den tidligere etterkrigstid. Erindringene om disse forhold - og de moralske slutninger som må trekkes av denne - bør ha sin plass ved siden av de nasjonalt minneverdige.»

Den veletablerte historiker og professor Øystein Sørensen som har skrevet flere bøker om den tyske okkupasjonen og Nasjonal Samling, slo 30. desember 1989 fast overfor «Aftenposten»s mange lesere

at den delen av okkupasjonsforskningen som opp gjennom årene har hatt professor Magne Skodvin som sin sentrale skikkelse, har tematisk vært ensidig konsentrert om motstandskampen, mens den tyske okkupasjonsmakten og NS er blitt påfallende sterkt neglisjert.

Dette syn legges frem i «Aftenposten» i en redaksjonell utveksling av meninger mellom Sørensen og historikeren Nils Johan Ringdal. Sørensen beklager sterkt at mange fremstående medlemmer av NS som satt inne med stor viten om okkupasjonen og NS, fikk dø i fred for norske historikere. De ble derfor aldri brukt som kilder.

Ringdal som i 1987 skrev boken «Mellom barken og veden» om det norske statspolitiet under krigen («barket» sammen med andre historikere allerede under forarbeidet. Han ble da møtt av sterke kritiske røster fra eldre etablerte historikere da det ble kjent at han aktet å hente inn opplysninger fra alle leire. Også fra Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie som er etablert av tidligere NS-medlemmer. Motstanden var særlig stor i Justisdepartementet, blant forskerne på Norsk Hjemmefrontmuseum, og ellers i det etablerte historiker-miljø i Oslo.

Boken som er kontroversiell ble likevel skrevet på Ringdals premisser. Men fordi han opplevde så mange ubehageligheter både under arbeidet med boken og etter at den kom ut, synes han selv at det ikke er fristende å gå løs på nye prosjekter knyttet til okkupasjonen. Til det opplevde han for mange kritiske røster fra historiker-miljøet fordi han bl.a. brukte som kilder personer som selv hadde vært knyttet til Statspolitiet og NS. Mange gikk også ut fra at Ringdal måtte komme fra en NS-fami-

lie fordi han skrev en slik bok med et slikt innhold.

Det er da en føler seg fristet til å reise følgende enkle spørsmål; - er det virkelig slik at etablerte historikere fortsatt i 1998-1999 mener at en skal oppsøke Norsk Hjemmefrontmuseum for å få kjennskap til hvordan tyskerne og NS-folk opplevde krigen? Og for å få nærmere kjennskap til om på hvilken måte NS-folk opplevde og følte landssvikoppjøret?

Øystein Sørensen er helt klar på dette punkt overfor «Aftenposten».

«... Det bør være et ideal for historikere å betrakte den annen verdenskrig og nazismen på linje med andre historiske fenomener. Man må ikke la moralske og politiske holdninger styre forskningen unna ubehageligheter, eller tildekke historiske meninger man misliker».

Også noen andre historikere har stått frem og gitt klart uttrykk for sine meninger. Professor Hans Fredrik Dahl er en av de viktigste bidragsyttere til en nytenking og dermed delvis omskriving av viktige deler av vår krigshistorie. Ikke minst hans store biografi om Vidkun Quisling er et banebrytende arbeid med mange nye og ukjente opplysninger som har gitt et utvidet innsyn i Nasjonal samling og Quislings ideologiske verden. Dahl er i 1997 knusende i sin dom over det innsnevrede syn flere fremstående norske historikere har lagt til grunn når de har skrevet om norsk okkupasjonshistorie.

«... Hvis en saksfremstilling som gjenspeiler de pårørendes versjon er trykt i NS-avisen «Folk og Land» etter krigen, så er dette diskvalifiserende for opplysningen i seg selv.

Konsekvensen av en slik holdning til kildene må bli at for en rekke spørsmål fra norsk

historie i 1940-1945 er det ikke legitimt å søke andre kilder eller følge andre problemstillinger enn den domstolene la til grunn for sine kjennelser for 54 år siden. En påfallende innsnevring av hva man skulle tro var yrkes-historikernes naturlige ståsted».

Likewise har professor Tore Pryser tilført mye nytt stoff og dermed nye tanker med sine bøker og publikasjoner fra krigens dager. Også han hører til «de nye» historikere som tar opp kontroversielle temaer, noe som ikke er særlig høyt verdsatt av mange eldre historikere som har etablert vår krigshistorie i årene etter 1945. En krigshistorie som nå for alvor begynner å slå kraftige sprekker på grunn av sin ensidighet på flere viktige områder.

En skulle tro at det var av den største betydning for alle historikere å skille skarpt mellom det moralske aspekt og rene historisk-faglige argumenter og fakta. Da ikke minst hvor en moraliserende holdning snarere vil begrense - enn å utvide kildegrunnlaget. Noe som da automatisk også vil innsnevre fortolkningen av det en skriver om. Dette har vært gjennomført opp gjennom årene i alt for stor grad av fremstående norske historikere, og da særlig av de mange norske offiserer som har vært med på å skrive den krigshistorie vi har fått. De har i stor grad avskåret seg viktig kildemateriale for å holde på det moralske aspekt. De er det også temmelig klart at mye av den krigshistorie som er blitt skrevet med denne bakgrunn ikke kan bli noe annet enn sterkt ensidig og sett ut fra offiserenes og Hjemmefrontens syn på krigen.

Forfatteren Jens Bjørnebo skrev i 1957 romanen «Under en hårdere himmel» som var et flammende angrep på landssvi-

koppjøret. En bokanmelder skrev den gang med harmdirrende ord at «... de beskyldninger Bjørnebo kommer fram med er så ærekrenkende for hele det norske folk at man har krav på beviser. Dersom han ikke holder seg til de faktiske forhold, må nemlig boka karakteriseres som en av de groveste litterære slyngelstreker som er begått i vårt land».

Men det er et faktum at Jens Bjørnebo i største grad hadde rett i de aller fleste påstander for 42 år siden. Boken vakte storm fordi nordmenn den gang ikke var vant til å få tingene skrevet i klartekst. Men det er vi tydeligvis fortsatt heller ikke i 1999.

I 1998 skapte dr.philos. Lars Borgersrud stor uro innenfor de historiske forskningsmiljøer med sin publikasjon om norske offiserers forhold til Nasjonal Samling i årene 1940-1945. Materialet ble lagt frem siste vinter (1998) på et større krigshistorisk symposium i Bergen. Bakgrunnsstoffet er 648 offiserer hentet fra Wærnessutvalgets granskning av norske offiserers forhold under krigen. Et materiale som fortsatt i 1999 ikke er alment tilgjengelig for innsyn. Ifølge Borgersruds beregninger var omkring 20 prosent av Norges militære ledelse medlemmer av NS etter tysernes invasjon 9. april 1940. Han har gitt publikasjonen tittelen «Militære veivalg 1940-1945 - en undersøkelse av de øverste norske militære sjefers valg mellom motstand og samarbeid under okkupasjonen». Selv karakteriserer Borgersrud sitt arbeid for «en studie av opportunismens ansikt». Rapporten avslører at hver femte av våre øverste offiserer fra kapteiner og oppover til generalene, var medlemmer av NS 9. april 1940. eller de meldte seg

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELL BLICH SCHREINER
Telefon 61 33 20 87

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).

Giro: 0808.5164504

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- pr. spalte mm. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE

FEI FOR EGEN DØR

Den kjente frilandjournalist Terje Carlsen har i «Trønderavisa» tatt for seg temaet «Når skriftlige kilder lyver».

Han skriver her om «historiske dokumenter» fra okkupasjonstiden som ved nærmere gjennomgåelse viser seg «ikke å holde vann». Det er spesielt seierherrenes mange feil i skriftelige dokumenter og okkupasjonslitteratur journalisten trekker frem, hvorav mange som «Folk og Land» tidligere har påpekt. (se artikkel i dette nummer).

Men også vi må innrømme å ha gjort oss skyldige i mangel på selvkritikk til åpenbare feiltolkninger av hendelser under og etter okkupasjonen. Feil som vi under vårt fortsatte arbeide med norsk okkupasjonshistorie plikter å rette opp.

I forbindelse med 55-årsdagen for det avskyelige drap på Vidkun Quisling (24. oktober 1945) kan det for eksempel nevnes at skildringer som er gitt om henrettelsen av ham ikke helt stemmer.

Vidkun Quisling tok ikke eksekusjonsmedlemmer i hånden og tilga dem, slik Torkild Hansen skriver i sin bok som er basert på tvilsom dokumentasjon. Quisling gikk heller ikke rundt på Akershus i timevis «som en reisende som ventet på toget». Liket ble heller ikke lagt i en garasje på Møllergaten 19 til offentlig beskuelse, hån og trakkasering.

I sin bok «Profet uten ære» skriver Ralph Hewins bl.a. dette fra henrettelsen: «I det de bandt ham til stauren beregnet han sin siste handling. Mens han ble bundet til platen bak seg på staken brukte han sin matematiske hjerne til å finne balansepunktet til en statue etter at døden var intrådt». Dette er også feil. Vidkun Quisling ble ikke bundet til noen staur, men på samme sted som tidligere henrettede fanger.

Bagatellmessige feil, vil noen si, - men ønsker vi å kritisere den annens parts historieskrivning må vi selv være pinlig korrekte i alt hva vi skriver, - og også straks rette opp de feil velmenende forfattere gjør når de beveger seg inn på våre områder.

«FOLK OG LAND»

Neste nummer kommer i desember.

Innlegg og annonser som ønskes inntatt i avisen bes sendt oss innen 10. november. Red.

Vidkun Quisling

24. OKTOBER 1945

*Du ville redde folk og land.
Du var som morgenrøden
i innsatsviljen, ærlig, sann . . .
For det du gikk i døden.*

*Du spente viljens buesnor
til bære eller briste!
Du var jo drømmeren som tror,
som kjemper til det siste . . .*

Kai Normann

NSUF-GUTTENE SOM BLE ET SYMBOL PÅ NORSK FRIHETSGLEDE I 1945

I «Aftenposten» lørdag den 12. august fant vi historien om guttene i Nasjonal Samling Ungdomsfylking (NSUF) som på fredsdagen 8. mai 1945 kapret en av hjemmefrontens lastebiler og kjørte den gjennom de jublende menneskemassene i sentrum av Oslo.

I bilen lå flere av hjemmefrontens armbind og en stor bunke med frigjøringsavisen «Oslo-Pressen», - og mens noen av guttene kastet ut avisene til folket tok andre på seg armbindene. Reportasjen i «Aftenposten» er velskrevet og med få unntakelser gir den et reelt bilde av historien.

Et av unntakene er opplysningen om at bilens bestemmelsessted var et lager med våpen og ammunisjon som måtte ryddes unna før hjemmefronten overtok det hele.

Dette er feil.

Femten- og sekstenåringene i NSUF befattet seg ikke med våpen og ammunisjon.

Det var mot et matlager i Oslo øst bilen ble dirigert. Dette tilhørte Norsk Landtjeneste, - en særavdeling innen NSUF som drev med onnehjelp for bøndene, hvor et stort antall ungdommer frivillig gjorde matauk hver sommer.

Lageret som skulle tømmes inneholdt vesentlig sil-detønner, tørrfisk og andre matvarer som leirene ble forsynt med.

Hit kom den kaprede bil og lageret ble tømt.

Ungguttene mening med aksjonen var å fordele varene i sine hjem, da de trodde situasjonen for familie-medlemmene ville bli utrygge de første uker, og at det ville være best for alle å holde seg innendørs.

Avdøde journalist Nils Rømming fortalte for flere år siden hele historien til «Folk og Land», - da under betingelse av at bladet ventet med offentliggjørelse til klarsignal fra ham.

Fotografiet av «fredsbilen» med guttene måtte ikke under noen omstendigheter gjøres kjent, da flere av guttene selv etter så lang tid kunne gjenkjennes. (enkelte kom inn i rekkene av landets samfunnstopper).

Journalist Nils Rømming var aktivt med i NSUF under okkupasjonen. Han søkte flere ganger å komme til østfronten, men søknadene ble avslått på grunn av lav alder.

Om kapringen fortalte han oss at det som forundret han mest i ettertid var hvor lett det hele foregikk. Det var jo ganske utrolig at de to virkelige hjemmefrontsmenn som disponerte bilen lot seg bløffe da ungguttene gikk bort til dem og erklærte kjøretøyet rekvirert etter ordre fra overordnede.

Ikke nok med det: Hjemmefrontfolkene som kjørte NSUF-guttene lot seg dirigere under hele turen og hjalp også til med tømning av lageret.

Bildet med Nils Røm-
Forts. side 6 ➔

Inger Cecilie Stridsklev har mange «jern i ilden»

Arbeider også aktivt i kampen mot selvbestemt abort

Bedre enn de fleste vil *Folk og Lands* lesere kjenne Inger Cecilie Stridsklevs navn, som de nok bevarer i erindrungen. Da i taknemlighet for den innsats hun gjør i kampen for en objektiv okkupasjonshistorie.

Hvor mange innlegg og artikler hun har skrevet i norsk presse om «landsvik»-oppgjøret og uretten som ble begått vet hun vel knapt selv, men det er ikke

få. Og flere vil komme. Slike og ugiendrivelige artikler fylt av en prektig spirit som gleder, men også irriterer.

Mange har spurt oss: Hvem er dette menneske som ved siden av legegjerlingen makter så utrolig meget? Vi finner jo henne ved hver anledning, enten det nå er på minnehøytideligheter i utlandet over falne norske frontkjempere, ved

begravelser av kjente og ukjente NS-folk på de mest avsideliggende plasser i landet vårt, på temamøter og andre arrangementer i INOs regi, - eller på gravstedet til Vidkun Quisling hvor hun hvert år markerer dødsdagen hans med blomster.

Inger Cecilie Stridsklev besvarer kanskje spørsmålet best selv i «Telemarkavisa» («TA») hvor journalist Jan O. Eide har intervjuet henne

i forbindelse med at hun også har vervet som nestleder i Pro Vita Telemark. (!)

Vi har tillatt oss å sakse intervjuet:

Inger Cecilie Stridsklev er nestleder i Pro Vita Telemark. Samtidig legger anti-abort-aktivisten blomster på Vidkun Quislings grav. 52-åringen mener markeringene er to sider av samme sak.

«Begge steder er min oppgave å tale saken for dem som ikke blir hørt, og som ikke kan legge frem sin sak selv. For meg handler dette om en grunnleggende respekt for menneskeverd», sier hun.

Til daglig er Inger Cecilie Stridsklev lege ved Yrkes- og miljømedisinsk avdeling

ved Telemark sentralsjukehus. Hun vokste opp i Skien med en mor og en morfar som ble dømt for sitt medlemskap i Nasjonal Samling under krigen.

Inger Cecilie Stridsklev er nestleder i organisasjonen Pro Vita Telemark som jobber mot kvinners rett til selvbestemt abort. Samtidig jobber hun for at norsk krigshistorie skrives om, slik at Nasjonal Samling får den heder hun mener partiet og de tidligere medlemmene fortjener.

«Jeg er klar over at mine meninger kan virke kontroversielle, og være til skade for en organisasjon som Pro Via. Men det burde ikke

Forts. side 5 ➡

Hvem forvalter... Forts. fra side 2

inn etter denne dato for så å melde seg ut igjen når vinden snudde. Sju av 18 rittmestre i kavaleriet var medlemmer. Det samme var 40 av 170 kapteiner i infanteriet. Mest overraskende er det likevel at hele ni av generalstabens offiserer var medlemmer av NS. Altså nær halvparten av staben. Tar en så med de offiserer som utførte oppgaver for tyskerne, de såkalt «stripete» som ikke var medlemmer av NS, men som arbeidet for tyskerne etter okkupasjonen av Norge, viser Borgersruds materiale at nærmere halvparten av offiserene i det norske offiserskorpset var på fiendens side i begynnelsen av krigen.

Borgersrud hevder at dette derfor også må ha gitt seg utslag etter frigjøringen når det ble skrevet om felttoget i 1940 og okkupasjonen. Og at det da ble «valgt bort» ubehagelige spørsmål som en ikke ville ha brettet ut for det norske folk. Han mener at det nå ikke lenger kan skjules at politiske interesser, og at særlig hensynet til enkeltpersoner innenfor offiserskorpset, må ha spilt en vesentlig rolle for tilretteleggingen av hva det skulle forskes på etter krigen. Og at det samme dermed også gjelder for hva som samtidig ble utelatt og dermed selektert bort. Bergersrud mener at Norges Hjemmefrontmuseum i stor grad er

hovedansvarlig for denne styringen fordi museet opp gjennom alle år har levert både økonomiske og moralske premisser for hvilken krigshistorisk forskning som skulle gjennomføres.

Et eksempel på hva som skjedde i tidligere år er Den militære undersøkelseskommissjon av 1946 som ble nedsatt for å granske offiserenes forhold under felttoget i 1940. Kommisjonens innstilling som var ferdig i 1950, ble stemplet hemmelig. Men i 1978 offentliggjorde Oktober Forlag likevel hoveddelen av rapporten i bokform. Dette skapte mye støy og rabalder. Forordet var skrevet av Lars Borgersrud under psevdonymet «Ottar Strømme». Resultatet var at NOU (Norges offentlige utredninger) året etter - i 1979 - publiserte den hemmelige rapporten. Her skrev professor Olav Riste forordet. Det er forbløffende å lese der på hvilken måte oberst Johannes Schiøtz som oppnevnt «landmilitær sakkyndig for komiteen» kom i et stadig sterkere motsetningsforhold til kommisjonens medlemmer. Det bare vokste og vokste i styrke. Schiøtz var sjef for forsvarrets da nyopprettede institusjon - «Den krigshistoriske avdeling» hvor kommisjonens mange møter ble avvirket. Der lå på forhånd det meste av arkivmaterialet det

skulle arbeides ut fra. Det nye institutt hadde overtatt hele dokumentasjonen til «Institutt for Historisk Forskning» fra okkupasjonstiden hvor det da arbeidet flere norske offiserer som selv var med i felttoget våren 1940. Obersten hadde sin krigshistoriske bakgrunn fra fortiden. I 1937 var han blitt utnevnt til avdelingssjef i Generalstabens med norsk krigshistorie som arbeidsfelt. Schiøtz kom derfor til å spille en vesentlig rolle i flere vanskelige saker kommisjonen måtte handskes med. Men et godt stykke ut i kommisjonens arbeide tonte Schiøtz overraskende nok flagg under et foredrag i Oslo Militære Samfunn, med en kraftig forsvarstale for de norske offiserene og deres rolle under felttoget i 1940. Lenge før kommisjonen var ferdig med sitt arbeide. Bl.a. postulerte han følgende som ikke kan oppfattes som annet enn en meget krass kritikk av den undersøkelseskommissjon han var oppnevnt som sakkyndig konsulent for.

«... Vi oppnådde den gang mer enn noen hadde lov til å vente seg. Ingen meningsberetiget kan være i tvil om at æren i første rekke tilkommer offiserene, fremst de høyere og høyeste sjefer. Det er det vesentlige og positive... Det er dårlig og skadelig handling like overfor vårt fremtidige forsvar å undergrave tilliten til forsvarrets bærere».

Professor Olav Riste er knusende i forordet til «Rapport fra

den militære undersøkelseskommissjon av 1946: - «... Med en slik innstilling er det ikke til å undrast over at Schiøtz i den grad han kunne det og fann behov for det, søkte å påvirke kommisjonen i formildende retning.» Men det var ingen lettvektene som var oppnevnt som medlemmer av kommisjonen. De visste hva de sto overfor. Høyesterettsdommer Erik Solem var formann. Mot slutten av krigen var han medlem av Hjemmefrontens ledelse og var den som førte Landssvikanordningen av 1944 i pennen. Han administrerte som lagmann i Eidsivating Lagmannsrett landssviksakene mot Quisling og hans ministre. Høyesterettsadvokat Ivar Follestad var Krigsadvokat for Vestlandet, mens historikeren Magnus Jensen var medlem av Hjemmefrontens ledelse. Og som sekretær - løytnant Jan H.Olstad. Han var historiker og cand.philol.

Samtlige offiserer ble etter krigen gransket med tanke på re-ansettelser i forsvaret. Flere tidligere NS-medlemmer passerte da nåløyet. Borgersruds rapport slår fast at omfanget av NS-medlemskap etter 9. april 1940 var hele sju ganger hyppigere blant offiserene fra kapteins grad og oppover til generalene - enn i den norske befolkning for øvrig. En del av NS-offiserene klarte å unngå all granskning og dermed også eventuell rettergang. Flere offiserer som var medlemmer av NS gjorde bemerkelsesverdige

karrierer innenfor det militære etter at krigen var slutt. Og enkeltpersoner blant dem skulle komme i helt spesielle arbeidssituasjoner der de arbeidet med hvordan det norske folk skulle oppfatte både den norske felttoget i 1940, og den tyske okkupasjonen. Enkelte navn er blitt kjent gjennom Bergersruds arbeide og den meget heftige diskusjon i pressen etter at hans rapport ble lagt frem. Den viktigste del av kildematerialet er granskingsrapporter om offiserene som ble utarbeidet like etter at krigen var slutt. Det er her snakk om flere av Norges militære nøkkelpersoner i 1940 som satt med en faktisk kommandomyndighet. Minst fire av disse offiserer havnet i uhyre viktige etterkrigsroller. En ble etter hvert stabssjef for Forsvarsstabens. Likeså ble en annen av dem stabssjef for Forsvarets Overkommando. En tredje ble visestabssjef for NATOs overkommando. Og en fjerde - leder for den norske ultra-hemmelige «Stay behind»-gruppe som offisielt ble opprettet sommeren 1948.

Særlig to av de fire offiserene det her er snakk om havnet etter hvert også i viktige roller som medlemmer av Rådet i Norges Hjemmefrontmuseum, der de i tillegg selv har bidratt sterkt med å skrive norsk krigshistorie. Den ene skrev som fagmilitær ekspert for Undersøkelseskommissjonen av 1945 kommisjonens militære

Forts. side 5 ➡

Inger Cecilie ... Forts. fra side 4

være slik», sier Stridsklev til «TA»:

Lederen i Pro Vita Telemark, legekollega og Krf-politikeren Arnold Kverme, bekrefter overfor «TA» at Stridsklev har takket nei til vervet som leder for fylkesorganisasjonen nettopp på grunn av sine andre interesser.

Pro Vita er kjent som Norges største og mest kompromissløse anti-abortorganisasjon, og markerer seg sterkt i kampen mot selvbestemt abort. I Telemark arbeider Inger Cecilie Stridsklev sammen med sentrale politikere i Kristelig Folkeparti - senest i Skien lørdag 6. mai.

Da deltok hun i fremste

rekke sammen med Arnold Kverme og stortingsrepresentant Bror Yngve Rahm. Også Skiens varaordfører Nils Hoppestad har vært tilstede ved Pro Vitas markeringer i byen. Men Stridsklev har også markert seg som en av de kjente skikkelser i miljøet rundt Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO) og deres blad «Folk og Land». Instituttet var opprinnelig et møtested for tidligere NS-medlemmer, og personer som ble dømt i landsvikoppgjøret etter den annen verdenskrig.

Norske eksperter og forskere har ulike syn på Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO). Flere ser på instituttet som en del av det

høyreekstreme Norge. Inger Cecilie Stridsklev er uenig. «INO er å sammenligne med Hjemmefrontmuseet. De representerer hvert sitt syn på okkupasjons- og krigshistorien», sier hun. Stridsklev mener norsk krigshistorie er preget av selvgodhet, og oppfatter rettsoppjøret etter krigen som en forfølgelse av politiske motstandere.

«Quislings grav er en familiegrav. Den første som ble gravlagt her var hans søster - 20 år gammel. Av dem som ligger her kjente jeg Maria Quisling. Min familie følte et ansvar for henne. Det ønsker jeg å ivareta», sier hun.

Har du vært med å markere Quislings dødsdag?

«Ja. Quislings dødsdag har vært markert i Skien lenge enn jeg kan huske. Også

før han ble gravlagt på Gjerpen kirkegård. Han hadde sine gode og dårlige sider som alle andre. Han var et menneske. Han er blitt gjort til et symbol for ondskap og svik.»

Du ser at dette er en sterk symbolsk handling som mange vil reagere på?

«Det ser jeg, og det vet jeg. Og det gjør jeg uavhengig av hva folk måtte mene.

Og på samme måten: Hvis noen hilser meg med heil og sæl, - så blir jeg rørt», forteller hun.

???

«Vet du ikke hva det betyr?»

Fortell.

«Måtte du få være et helt og et salig menneske betyr det. Er ikke det fint?» spør Stridsklev.

Men de fleste har et annet

forhold til dette. Tenker du på det?

«Man har fått - heil og sæl - til å bli noe stygt. Det er et typisk eksempel på at krigstidens propaganda har blitt stående som en evig sannhet», sier hun.

«Norske domstoler burde i det minste ha sett om det NS-medlemmer gjorde var til skade eller gagn for menneskene. Hvordan kan man skrive krigshistorie hvis man bare lytter til den ene siden», spør Pro Vianestlederen.

«Den største forskjellen mellom de to partene er at de som mener at de vant ikke var redde for å bli slik de oppfattet motparten - sitt fiendebilde. Derfor ble de i høy grad slik selv. På en måte kan man derfor si at nazismen vant i 1945, og det er tragisk», sier hun. ●

Hvem forvalter... Forts. fra side 4

fremstilling. Senere var han medarbeider i storverket «Norges krig 1940-1945», og i general Otto Ruges «Den andre verdenskrig». Denne offiser har lagt grunnlaget for de fleste fremstillinger etter krigen om det norske felttog våren 1940.

Hans nære offiserskollega og venn ble i 1970 utnevnt som stabssjef i Forsvarets Overkommando. Senere ble denne ansatt som forskningssjef ved Norges Hjemmefrontmuseum. Denne offiser meldte seg inn i NS i august 1940, fire måneder etter tyskernes okkupasjon. Men meldte seg ut igjen i november måned samme år. Han har en rekke prosjekter om krigen bak seg ved hjemmefrontmuseet. Bl.a. temaheftet «Hvor uforberedt var vi 9. april?» Avsløringen av de to offiserers tidligere medlemskap i NS kom som den reneste «bombe». Ikke minst for de ansatte ved hjemmefrontmuseet der ingen hadde noen anelse om dette. De to har i alle år etter krigen holdt dette skjult for sine omgivelser. Bergersrud er blitt heftig angrepet av forskningssjefen ved hjemmefrontmuseet, amanuensis Frode Færøy for å ha brukt navn på bl.a. de to offiserene det her er snakk om. De ble på et senere

tidspunkt under krigen begge aktive innenfor Hjemmefronten. Begge er døde. Færøy har gått så langt som offentlig i pressen å anbefalte Riksarkivaren å gripe inn overfor Borgersrud som forsker. Eller sagt i klartekst: - Riksarkivaren er blitt oppfordret av forskningssjefen ved hjemmefrontmuseet om å stenge Lars Boergersrud ute fra de viktigste arkiver i Riksarkivet. Og denne har fulgt rådet. Borgersrud ble utestengt fordi han ifølge forskningssjef Færøy ved hjemmefrontmuseet og riksarkivar John Herstad hadde brutt reglementet for personvern. Herstads avgjørelse ble anket inn for Kulturdepartementet. Saken er av stor betydning både for det norske forskermiljøet og for Riksarkivet om de siste årene stadig har strammet kraftigere til på innsynet i mange viktige arkiver. Dette er noe ikke minst denne forfatter gang på gang har fått erfare opp gjennom de siste seks-sju årene.

Men så skulle det likevel ikke komme til å gå slik Norsk Hjemmefrontmuseum og riksantikvar John Herstad ville det. Den betente anken i saken fra Borgersruds side skulle avgjøres av kulturdepartementet. Likevel valgte kulturminister

Anne Enger Lahnstein først og oversende hele sakskomplikset til Justisdepartementet for en juridisk gjennomgang og vurdering. Der var en helt klar i sin holding. Justisdepartementet tilrådet overfor Kulturdepartementet at utestengingen av Lars Borgersrud fra riksarkivet ble opphevet. Etter en samlet vurdering mener Justisdepartementet i all enkelthet at de opplysninger Borgersrud hadde offentliggjort burde tåle dagens lys nærmere 60 år etter krigens slutt.

Dette er en rammende knyttneve overfor Norges Hjemmefrontmuseum og da særlig overfor Riksarkivet som de siste årene til stadighet har strammet kraftig til i innsynet i bl.a. de 92 805 landssviksakene som oppbevares der. Dermed forandret tonen seg plutselig overfor Lars Borgersrud. Dørene i Riksarkivet er igjen åpnet for ham. Men ikke bare det. Han har også fått en skriftlig beklagelse fra Riksarkivet over det som var skjedd overfor ham. Nå heter det plutselig: - Vi er Borgersrud stor takk skyldig. Vi har nå fått en gjennomgang som flytter grensene for hva som skal være taushetsbelagt i vår historieskriving fra tida før, under og etter okkupasjonen, sier underdirektøren i Riksarkivet, Tor Breivik.

Flere måneder før dette skjer, har Universitetsforlaget

allerede bestemt seg for å gi ut Lars Borgersrud rapport sammen med flere andre nye kontroversielle forskningsarbeider av kjente historikere i et nytt verk om krigen. Det har fått som arbeidstitel - «Nytt lys over okkupasjonstiden». Forlaget har bestemt seg for å bruke Borgersruds rapport til tross for at det har mottatt flere muntlige varsler om rettslige reaksjoner om Borgersruds rapport kommer ut i bokform. Men til nå har ingen kunnet påvise noen konkrete feil med hans materiale, slår forlaget fast.

Flere andre kjente historikere legger frem nytt og ukjent materiale i den samme boka. Professor Tore Pryser skriver om den tyske kontraspionasjeorganisasjon Abwehrs norske agenter i Norge. Bl.a. har Pryser klart å identifisere 50-60 personer som er navngitt i boken «Nordmenn i fangenskap» - men som i virkeligheten var agenter for Gestapo og Abwehr. Likeså bidrar historikeren Stein Uglevik Larsen som for øvrig er prosjektleder med et kapittel om krigsbarnas oppvekst. Ellinor F. Major legger frem materiale om de psykiske og medisinske følger krigen fikk for landssvikere, tyskerjenter og motstandsfolk. Og likeså legges det frem nytt materiale av professor Anders Chr. Gogstad om helsetilstan-

den til de landssvikdømte ved Ilebu fangeleir i årene 1945-1950.

Men det har vært offentliggjort «bomber» i fortiden som også den gang ble hissige angrepet av historikere. Høsten 1970 skrev historikeren Sverre Hartmann en rekke større artikler i ukebladet «Aktuell» omkring bl.a. den norske kapitulasjonen for tyskerne 10. juni 1940, som vakte storm i historiske kretser. Det var i første rekke Hartmanns påstand om at Norge folkerettslig fra dette øyeblikk var ute av krigen som stat, som fikk mange toneangivende forskere i harnisk. Særlig historikeren Magne Skodvin engasjerte seg sterkt i den meget langvarige og hissige debatten. Han hevdet at det var en lokal avtale for 6. divisjon som var inngått og at landet derfor ikke var ute av krigen selv om våpnene var lagt ned i Norge. De to sto steilt mot hverandre, noe som skapte det største historiske rabalder som noen sinne har vederfart Norge. Til slutt grep selveste Riksadvokaten inn. Men heldigvis ble det ingen rettsak ut av det. Dermed unngikk Norge en rettsskandale mot en seriøs forsker som hadde så sterke meninger at også Riksadvokaten mislikte dem.

Siste del av Kjell Fjortofts foredrag kommer i desembernummeret.

Det store brølet og muskelhysteriet

Tribundesliteren - vår kulturs fiende

Av Kjell Blich Schreiner

Da jeg sist søndag ettermiddag stakk oppom Morten ble jeg allerede i entreen møtt av selsom uro. Et overhetet oppsyn gløttet ut av stuedøren. Det oste ut noen ekstatisk ord: «Hysj», - uten at jeg hadde sagt et ord. Men innenfra lød i samme nu et stort og feiende brøl fra TV-apparatet. De samme brøl som fra tidernes morgen har gitt masse mennesket dets mest sublime og uttrykksfulle virkemiddel for sinn i affekt, - det som hilste de første kristne som ble kastet for de ville dyr, eller som fulgte de ulykkelige fra Capitol til den Tarpeiske klippe.

Når salig *Alcuin* kunne påstå at folkets røst var Guds røst så måtte det imidlertid være fordi han ikke hadde hatt anledning til å overvære noen av disse seanser, ennsi en moderne fotballkamp. Der inne satt de alle foran apparatet mens ørene viftet av begeistring. Lett henkastet spurte jeg hva som sto på, - men da så de på meg med øyne som, - vel har du sett en ku med trommesyke? Jeg foretok et hurtig og bestemt strategisk tilbaketog. Erfaringen har lært meg at tilsynelatende helt fornuftige mennesker er utilregnelige under en slik situasjon. Dessuten var jeg selv overflødig. En frisk tur opp til de stille naturens høyder var løsenet - opp i ensomhetens storhet for å meditere over all denne kollektive reaksjon som griner lik en dødsmaske over alt av kultur og ånd. Men det var som om brølet hang seg på. Det fulgte veien, det krøp frem mellom trær og busker, det kastet seg frem over knattene, det smatt ut av åpne vinduer. Ja, det fulgte meg helt til siste skogsstua

hvor det etter hvert døde bort som en strofe av Kjempeviseslått i pianissimo. Først langt inne i Pans rike falt stillheten og freden som kjærtegn over meg. Den samme fred som senker seg når man om morgenen etter en vill kamp endelig har brakt et halstarrig vekkeur til taushet. Et av disse noe medtatte, men livskraftige til kr. 71,50.

Hvor lykkelige alle disse mennesker må være, tenkte jeg. Enkle, ureflekterende, sorgløse. Et menneske som eier tanken kan aldri bli helt glad og fri, men her satt de alle og jublet til disse muskelbundtene. Her var noe de forsto. For aldri har de ødt så mye som et stutebrøl overfor en *åndens* Olympiaseier. Aldri har de brølet ut sin entusiasme overfor en vitenskapsmann som på sitt område har revolusjonert menneskets tilværelse eller som har ført dem inn i astrofysikkens nye verden.

Aldri overfor en filosof, en dikter, komponist eller en billedhugger. Disse som gir oss en ny skjønnhet, et rikere sinn, en glad sang i hjertet.

Det var Bjørn Bjørnson, sjefen på Nationalteatret, som under et intervju på 80-årsdagen lot falle disse ord: «Jeg kjenner for lite til ungdommen nu for tiden. Men da «Kongsemnerne» ikke gikk særlig godt siste gang, var jeg inne på tanken om at hadde vi latt kongen og hertug Skule sparke fotball om kongeriket, ville det kanskje kommet flere mennesker. Sporten er sikkert vel og bra, men jeg tviler på at den beforder følsomhet i retning av det poetiske», sluttet Bjørnson bittert vemodig.

Det er i grunnen ganske eiendommelig at leggmuskulenes prestasjoner skal være så meget mer verdifullt enn

de små, grå cellers. Hjernekraftens. Hvor stor er for eksempel interessen for et sjakkmasterskap som krever hjernens smidigste innsats?

Alle er glad i idretten. Den som det likesom er høy himmel over. Friidrett, orienteringsløp, fjellklatring og fremfor alt våre skikonkurranser.

Min personlige uvilje mot det jeg kaller Stadionsporten tror jeg må henge sammen med det fellesbegrepet vi kaller «tribunesliteren». Jeg går helst til side for denne typen. Den illustreres best ved lurvete ølbord, tyggummi, høyrøstet og slurvet tale, gapskratt og alt som verre er. Den er vorten på en gresk profil av idrettens skjønnhet og styrke. Men hva hjelper det om vi smiler litt, gjøner litt av dem?

Er rasen virkelig helt blottet for humor? Ser den aldri sitt eget speilbilde? Nei, jeg tror den står i sin egen kve og utenfor denne kve er det ingen verden.

Hertugen av Wellington uttalte at «Englands seire er vunnet på Etons og Harrows lekeplasser». Det er sikkert helt rett. Men det gjaldt ungdom som sørget for en harmonisk utvikling gjennom både sport og kunnskaper.

Jeg har hørt innvende at denne sportsungdommen herdes. Den kan ikke sitte timevis på tribunen søndag etter søndag på harde trebenker, gumle peanøtter og brøle som jungelaper hvis den var en svekling. Dersom du plutselig plukket ut et enkelt menneske av massen ville han kanskje vise seg å være et hyggelig og greit menneske, - ja, kanskje et fornuftsvesen. Men straks han dukker ned i havet forsvinner hans personlighet som enkeltindivid.

Og jeg tenker ved meg selv at i grunnen må det

Tribunesliterne, vår kulturs farligste fiender.

være en viss sammenheng mellom dette økende muskelhysteri og ungdommens mangel på idealisme. Noe stort og rikt å samle seg om, noe som tenner hjertene i brann. Disse tribunen holder folket så velsignet borte fra tidens spørsmål. Tiden selv har fortært dem. De går ut til livets egne tribuner, nakne i sin sjel uten evne til å føle et personlig kall, - rett eller galt - fordi den er livløs av mangel på varme. Dette å være fysisk velutrustet, kjempe for de store mål - og seirer, det er stort. At jeg personlig synes det virker noe tåpelig å se et menneske løpe rundt en bane med tungen som en flamsk sild hengende ut av munnen, det faller selvsagt tilbake på meg. Ingen har noen rett til å forlange at en sportsmann skal øve noen slags kulturell innflytelse, likeså litt som vi venter at en komponist eller dikter skal ta en seiersrunde på stadion. Men det som vi kanskje turde vente var at alle disse tribunesliterne og sportsfolk i småklassen hadde litt vilje til forståelse overfor en åndsprestasjon. Det er dette som er så vanskelig. Deri ligger tragedien - og deri ligger brølet.

Den spanske filosof Ortega Gasset betegnet masse-mennesket, tribunesliteren, som vår kulturs farligste fiende. Disse som pakker seg sammen i kollektiv henrykkelse over sportsmaskinens rekordprestasjoner. Albert Schweitzer nevner også i en av sine bøker et

forhold mange vil kjenne igjen som har sittet i en fangeleir eller kjempet ved fronten, likegyldig når og hvor; at de fysisk sterkere, uten noen *åndens* interesser, alltid bukker hurtigere under. Men nu har jeg vel for lengst sagt nok.

Jeg synes å høre protestbrølene selv fra mange av «Folk og Land»s kloke, fornuftige og sindige lesere.

For egentlig burde jeg ha skrevet en pen, snill og hvithåret artikkel om alle disse prektige idrettsfolk utenfor tribunen.

NSUF guttene ...

Forts. fra side 3

ming og de andre NSUF-gutter på lasteplanet prydet senere norske avisers første-sider hver 8. mai, - og ble et symbol på norsk frihetsglede.

Nils Rømming som også hadde artikler i *Folk og Land* var svært opptatt av påstandene om at frontkjempere hadde begått forbrytelser mot sivilbefolkningen i områder de kjempet.

Før sin død søkte han således avisen og INO om økonomisk hjelp til en reise i krigsherjede land for å finne frem til grunnlaget for de grove og ikke bevisførte beskyldninger.

Kampen for Norge

DEL 2

Av EL., Oslo

Norske frivillige frontkjemper ble etter krigen belønnet med til dels brutal behandling og dømt til flere års fengsel. De ble betegnet som de der hadde sveket sitt land. I den anledning kan det være aktuelt å kaste et blikk på Danmark. To innlegg i Aftenposten datert 06.01.-99 og 25.02.-99 med overskrift henholdsvis «Danske myter om krigen for fall» og «Danske myter om «besættelsestiden»», gir en helt annen heder til de danske frivillige som kjempet på tysk side under den annen verdenskrig.

«Under hagekors og Danebrog» er tittelen på en over 500 siders avhandling som er utkommet om de danske Waffen SS-frivillige, skrevet av tre faghistorikere.» Her et utdrag:

«En illustrasjon av regjeringens ikke spesielt motvillige kurs er begivenhetene etter at sjefen for Waffen SS-enheten Frikorps Danmark hadde falt i juni 1942. Både statsminister Buhl, utenriksminister Scavenius og krigsminister Brorson deltok i den storstilte minnehøytideligheten i København, der Scavenius uttalte: - Jeg nedlegger fra den danske regjering denne krans på en tapper soldats bære.»

Nytt materiale. Forfatterne begrunner det fire år lange arbeidet med verket med sin undring over at de danske frivillige aldri riktig har funnet veien til de danske historiebøker, tross det omfattende skriftlige kildematerialet som finnes både i offentlige arkiver og i privat eie. Forfatterne har dessuten intervjuet 12 nålevende blant de frivillige og gransket hittil ubenyttet russisk, tysk og tsjekkisk arkivmateriale.

«De frivillige var ikke,

som mange har påstått, en samling degenererte og avstumpede subjekter fra samfunnets utkant. På mange måter utgjorde de et ganske bredt utsnitt av befolkningen. Men på ett punkt skilte de seg dramatisk ut fra befolkningen: Langt de fleste var «nazister», heter det i boken som dermed gjør opp med en utbredt myte.»

I dronningriket pågår det nu en livlig debatt om fortolkningen av okkupasjonsårenes begivenheter. To danske forfattere har skrevet en bok om denne tiden.

«I de tre første okkupasjonsårene - frem til august 1943 - fungerte det danske samfunnet langt på vei som i fredstid. Landets lovlige myndigheter var intakte, men måtte i stigende grad gjøre innrømmelser overfor okkupasjonsmakten, blant annet ved å internere danske kommunister. Og hærsejfen, general Gørtz, møtte personlig frem og ønsket de danske SS-frivillige (Frikorps Danmark) god tur til østfronten i 1942. I den kollektive erindring har tre års tyskvennlig samarbeidspolitik likevel ikke fått noen fremtredende plass. Selv profesjonelle okkupasjonshistorikere har til tider omgått samarbeidslinjen og dens fremste eksponent, utenriks- og statsminister Erik Scavenius.

Det er ingen tvil om at et stort flertall blant danskene sto bak «frihedsbevegelsen» 4. mai 1945. Men denne holdningen var ved frigjøringen av ganske ny dato, ifølge Bryld og Warring. I realiteten var det få aktive motstandsfolk. Det aller meste av sabotasjen var, særlig inntil august 1943, blitt utført av kommunistiske grupper. Og alle motstandsgrupper - både kommunistiske og andre - ble lenge bekjempet av danske

myndigheter og sett på som terrorister, helt i samarbeidspolitikkenes ånd. Statsminister Buhl gikk i en radiotale i september 1942 skarpt ut mot all sabotasje.»

Følgende fakta må man ta i betraktning når det gjelder norske krigsfrivillige frontkjemperes innsats.

Kapitulasjon eller som det heter i den norske oversettelse av Haagreglene *Overgivelse* (jfr. Kap. IV art.35) innebærer *krigens opphør*. Kapitulasjonsavtalen må derfor ansees for avgjørende for spørsmålet om Norge etter 10. juni 1940 har vært *krigførende stat*. Og dette er en betingelse for at strf. § 86, landssvikanordningen og prov. Anordning av 22.01. 1942 kan anvendes på handlinger som er foretatt etter den nevnte dag. Jeg har tidligere behandlet dette tema i F.o.L. 4/96 under tittel «Våg å tenke anderledes».

Etter krigen ble det i Norge nedsatt en offentlig undersøkelseskommissjon (UK) for å belyse krigshistorien. I Bil. .II til Uks innstilling side 295 står det: «Det er i denne forbindelse av betydning straks å presisere at det ikke ble knyttet allianser av noen art mellom Norge-Vestmaktene etter krigsutbruddet.»

På samme sted side 314: «Forholdet til de vestallierte ble i denne tid ikke presisert ved noen alliansetraktat. Ut fra Kohts vurdering av den samlede internasjonale situasjon var en formell traktat ikke absolutt ønskelig.»

Jfr. h.r.advokat Harald Holthes artikkel 6. august 1940 i Dagsposten (Trondheim). Av den fremgår at Norge som stat ikke var bundet til fortsatt krig eller krigshandlinger. De nordmenn, som frivillige deltok i Vest eller Øst bandt ikke staten Norge. Var nordmenn

Forts. side 8 ➡

EN GRUFULL HUMANISME

Av Håkon Glosli

U-landenes befolknings-eksplosjon har på få år fordoblet jordens folke- mengde. Dette beviser at økonomiske midler som burde vært brukt til å avvikle menneskehetens nød, istedet er benyttet til oppmuntrende stimulans for den befolknings-eksplosjon som er nådens årsak.

En mengde økonomiske midler som er spart på skremte og hardt beskattede norske menneskers barnebegrensning, er benyttet til både oppmuntrende stimulans for den raskt voksende befolknings-eksplosjon, og til etableringsstøtte for den innvandrende befolknings-eksplosjon i vårt land. Hitler-Tysklands rasistiske folkemord på forsvarsløse jøder og deres barn, er du tidligere informert om. Men senere er norske politikere grundig igang med den motsatte ytterlighet. Med ansvar for ekstrem norsk barnebegrensning, til fordel for «antirasistisk» innvandring, er norske politikere igang med relativt rask utskifting av vårt lands menneskemateriell. Men hvem går inn i fremtidig verdenshistorie som menneskehetens råeste forbrytere? Mens du er opplært til bekymring for fremmede menneskers store barneflokker, må norsk helsepersonell følge norske politikeres liberale abortlover.

Og hver yrkesdag utføres minst 50 fosterdrap, på hardt beskattede norske menneskers ufødte barn. Dermed kan innvandrerkvotene økes. Og menneskerettigheter som norske politikere stjeler fra sin egen nasjon, benyttes som gaveartikler for innvandrere som har flyktet fra sine egne menneskerettigheter. Norske politikere har sviktet sin egen nasjons menneskeret-

tigheter og fremtidige eksistensmulighet, og har i en lang årrekke forbrudt seg mot vårt demokrati. For ingen norske politikere har i sine valgprogram forsøkt å vinne sine velgeres tillatelse til å utføre denne makabre norske menneskeofring, til fordel for avl og import av fremmede mennesker. Norske politikere har kneblet den norske ytringsfrihet.

I stedet er skolene og massemediene benyttet til intens propaganda, og mange norske barn og ungdommer er narret til å forveksle disse forbrytelser med humanisme. Mange andre samfunn er også belastet med lignende asosial menneskeofring.

Aldri tidligere i menneskehetens historie er et så effektivt folkemord utført. Og denne humanismens bøddelvirksomhet til fordel for fremmed folkeøkning, går raskt i retning av å bli menneskehetens største tragedie. Kristelig Folkeparti var en gang abortmotstandere og vant med det stortil. Men Krf. har også vært den hardeste pressgruppe for mer u-hjelp og innvandring, og må føle tungt med ansvar for mangeårig norsk barnebegrensning. Hva ønsker vår kristne regjering å oppnå med en mer liberal innvandring? Innvandrere er kanskje bedre mennesker enn de fra vår egen nasjon som så generøst utryddes. Men er virkelig all normal menneskelighet utslettet?

Menneskeofring er både gammel religiøs og politisk tradisjon. Men Bibelen tillater ikke drap på sine egne, til fordel for fremmede. Er det mulig at våre offerglade politikeres instinkter og følelsesliv er blitt så forkvaklet, at det føles glede over relativt raskt å forvandle vårt land til en internasjonal smeltedigel med Ola Nordmann som brenne. ●

Tanker om kultur...Forts. fra side 1

enn sin egen lille fordel, ord skal brytes, lumpenhet skal høyaktes, - og kirken skal velsigne løgn, som den vel-signet mord.»

Sterke ord. Vår tids kultur kan uttrykkes på en litt annen måte. Dr.theolog Thorleif Bomann, aktiv debattant og forfatter, fremkommer med sine tanker i et tidsskrift som følger:

«Vår tid er syk. Den er ikke syk i medisinsk forstand. Den er intet objekt for psykiatere. Den er syk i åndelig henseende. Kulturen er blitt usann, forvridt, absurd, abnorm, selv om dens utøvere er helt friske sett fra et psykiatrisk synspunkt.

Malerne lager bilder uten form, billedhyggerne lager skulpturer med former som ikke finnes i virkeligheten, musikerne komponerer toner uten melodi, dikterne skriver vers uten mening, forfatterne skriver skuespill uten innhold og poeng. Dette er ikke ondt eller umoralsk. Det er heller ikke usselt og ynkelig. Det er sykt.»

På det økonomiske plan må det være noe fundamentalt galt i det norske samfunn. Går vi til vårt svenske broderfolk, er så vel leveomkostningene som anskaffelse av bolig langt lavere enn den er i Norge. Statens Institutt for Forbrukerforskning (SIFO) utførte nylig en undersøkelse som viste at maten i nabolandet koster halvparten av hva den gjør i Norge. - en 3-værelses leilighet kan man få for 100.000 kroner pluss knapt 10.000 kroner i diverse transaksjonskostnader. En leilighet i Norge av samme størrelse kan minst koste 4.500 kroner i måneden å leie, og minst 500.000 kroner å kjøpe. - Bilen er også langt billigere enn i Norge. En ny bil koster halvparten, en brukt ca. en tredjedel av hva den gjør i Norge.

Antall offentlig ansatte i Norge har i løpet av en 10-årsperiode økt med nærmere

50%. I våre naboland Danmark og Sverige er antall offentlige ansatte i samme 10-årsperiode blitt redusert i gjennomsnitt med ca. 25%.

Lønnsnivået presses i været for hvert år. De som har sterke organisasjoner bak seg, er med på å øke lønnsspiralen. Andre yrkesgrupper får stort sett en dårligere økonomi, og vi her også i Norge en skjult fattigdom. Solidaritetstanken kan man sette et spørsmål ved.

I vår iver etter å bygge opp landet etter siste krig, og etter å fordele godene, har vi mistet noe verdifullt, noe fundamentalt. Tryggheten har vi mistet. Fremskritt og tidsjag har rørt ved vår indre ro, har pirket ved en følelse av forpliktelse og omsorg for vår neste. Gjort oss til et folk av individer, mennesker som er seg selv nok. Et folk som jager etter materielle goder, goder mange av oss allerede har.

På det mentale og åndelige plan var Nasjonal Samlings mål å realisere kristendommens grunnverdier i samfunnet. En av partiets ledere, kultur- og folkeopplysningsminister i Quislings nasjonale regjering under krigen, dr. Gulbrand Lunde, uttrykker det slik:

«I stedet for egoisme krever vi nestekjærlighet.

I stedet for alles krav må vi kreve offervilje av alle.

I stedet for hemningsløshet krever vi et moralsk liv.

I stedet for gudløshet krever vi et kristent livssyn.

Kan vi oppfylle de krav som kristendommen stiller, så danner vi selv den sterkeste motvekt mot marxismen, og den nasjonale samling kommer av seg selv.» ●

Kjent frilansjournalist...Forts. fra side 1

utøvet kritisk analyse av skriftlige kilder er imidlertid et langt mer omfattende problem i historisk forskning enn det som kommer frem i tilfellet Ulateig. I de fleste tilfeller går det også betydelig tid før noen finner ut av dette. I andre tilfeller skjer det aldri. Flere av de store, internasjonale bestselgerne fra såkalte Nacht und Nebel-fanger har først i den senere tid vist seg ikke å være ekte. Heller ikke selvbiografien til nobels fredsprisvinner Rigoberta Menchu tålte nærmere granskning, selv om det ikke har vært særlig opprettent å omtale dette. For eksempel hevdet Rigoberta Menchu i boken at hun kom fra en fattig, indiansk arbeiderfamilie i Guatemala, og at flere av hennes nære familiemedlemmene ble likvidert av dødsskvadroner. Nærmere granskning viser imidlertid at hun kommer fra en velstående middelklassefamilie, og at ingen av hennes nærmeste familie er likvidert.

Dessverre er mye av vår autoriserte krigslitteratur skjemet ved en alt for svak utøvelse av kildekritikk i skriftlig dokumenter.

Også «historiske dokumenter» fra vår egen okkupasjonshistorie viser seg ved nærmere ettergåelse ikke å holde vann. For eksempel sendte NRK hver 9. april og 8. mai i flere tiår et såkalt autentisk opptak fra Elverum, der lytterne kunne høre Stortinget gi regjeringen Nygaardsvold sine vide fullmakter som lovgivende og utøvende makt i eksil i England. Mange, også historikere, har opp gjennom årene sett på dette opptaket som et konstitusjonelt gyldig dokument for Stortingets vilje. Nærmere granskning viser

imidlertid at «opptaket» ble spilt inn på plate etter krigen. Og at det aldri ble gjort noe opptak fra Elverum i april dagene 1940.

Et nær liknende tilfelle ble amerikanske EBC-journalister til del, da de skulle gjøre en dokumentar om John F. Kennedy og hans forhold til filmdivane Marilyn Monroe, etter å ha kommet over et brev med presidentens håndskrift som omhandlet forholdet mellom de to berømteter. Ekspertene mente at brevet var ekte og svært verdifullt, både som kuriosum og historisk dokument. De rutinerne ABC-journalistene følte likevel at noe skurret. Riktignok fant de at Kennedys håndskrift var ekte. Men to andre funn stemte ikke med datoen Kennedy skal ha skrevet brevet. Det ene var New York postnummeret som ved nærmere granskning viste seg å være tatt i bruk først to år etter at brevet var skrevet. Det annet gjaldt skrivemaskinen brevet var skrevet på: Den var ikke engang konstruert på den tid brevet skal ha blitt skrevet.

Dessverre er mye av vår autoriserte krigslitteratur, også den som er skrevet av respekterte historikere, skjemet av en alt for svak utøvelse av kildekritikk til skriftlig dokumenter. Det gjelder også storverket «Norsk fangeleksikon» som er skrevet av konsentrasjonsleirfangen Kristian Ottosen med medarbeidere. Ettersom jeg kjenner Kristian Ottosen personlig, er det imidlertid helt utenkelig for meg at han og hans medarbeidere har slurvet med forsett. Men det kan dessverre lett skje at ettertiden stiller spørsmålsteget ved hele den enorme intellektuelle prestasjonen Ottosen her har utført, når flere av navnene som står oppført som norske patrioter de facto var angivere og agenter for den tyske okkupasjonsmakten.

Det synes heldigvis som om Falstadminnet med god hjelp fra historiker Trond Risto Nilsen ikke vil havne i denne grøfta. Det motsatte vil i så fall være tragisk for Falstadminnet som fremtidig krigshistorisk museum. Som kjent kan liten tue velte stort lass. ●

Kampen for Norge ...

Forts. fra side 7

tatt som krigsfanger i uniform, var det enten som for eksempel engelske eller tyske frivillige soldater.

Livsvisdom

Den store tenkeren, Spinoza, av jødisk herkomst, født og død i Nederland, 1632-1677, omtales her kort. Hans hovedverk «Ethica» regnes ifølge leksikon som «en av de fineste fullstendige tankebygninger europeisk filosofi har frembrakt». Han har vært en veiviser til et lykkelig liv. Sjelsstyrke og raushet er nøkkelpbegreper i hans filosofi. Den første egenskapen utvikles gjennom lidelse og motgang. Lidelse har ingen verdi i seg selv, men du blir sterk hvis du klarer å beherske lidelsen. Ved å utvise raushet, kommer man også videre.

Spinoza viser oss at veien til frihet går gjennom å styrke sjelen i motgang og være raus mot sine medmennesker. Han løfter frem det beste i menneskene, han mener det går an å overvinne det onde gjennom å arbeide med seg selv. Hvis man mener at lykken er å være i harmoni med seg selv, og tro mot kjernen i sitt indre, har man et godt liv. Mennesker som er kommet i konflikt med systemet på grunn av sine meninger, for eksempel, kan være lykkeligere innenfor fengselsmurene enn utenfor. Årsaken er at de har «stått for noe», i stedet for å vike unna. ●

**Abonner på Folk og Land
til et ungt menneske!**

Krigsforbryter ...

Forts. fra side 1

fengsel.

Vår norske sjøfartsminister Kjeld Stub Irgens fikk en dom på 15 års straffarbeid og inndragning av 105.520 kroner.

I formildende retning ble vist til at han hadde trygget norske interesser, - og dermed reddet norske sjøfolks liv.

Franz von Papen og Hjalmar Schacht ble begge frifunnet.

De støttet Adolf Hitler fra starten av og hjalp han til makten. Nürnbergdomstolen slo fast at de hadde gjort seg skyldig i handlinger som var forkastelige ut fra moralske betraktninger, men de hadde ikke forbrutt seg mot gjeldende lov og rett. Derfor fantes ingen lov-hjemmel for å dømme dem.

I Norge var ikke dette noe problem. Hos oss laget man lovhjemler etter hvert som det ble behov for slike.

Von Papen og dr. Hjalmar Schacht, som hadde spilt en betydelig rolle i nasjonalsosialistisk politikk under Hitler, var altså rene engler i sammenligning med for eksempel passive NS-medlemmer som kanskje hadde betalt noen kroner i bidrag til NS-hjelpeorganisasjon. For en slik «forbrytelse» ble de fradømt stemmerett og andre offentlige rettigheter. De mistet sin kommunale eller statelige stilling, og fikk inndragning og/eller en klekkelig bot.

Som en følge av dommen ble de facto nektet rett til arbeide, henvist til fattigvesenet og forvandlet til en pariakaste med hele familien.

Jeg ligger til at min venn ikke er etterkommer av NS-folk, - og at hun er medlem av ungdomsgruppen i SP. ●

Den som får adgang til arkiva om Haakon den 7 vil kunne skrive ei anna historie om krigen i Norge

Av major Svein Blindheim
(«Dag og Tid» - 3. aug. 2000)

Historiebøker som tek for seg overfallet 9. april, handlar om ein annan krig enn min. Eitt ekstremt døme: Ei utgreiing om felttoget i Noreg 1940. *Overfall*, sluttar med å heilaggjere Nygaardsvold-regjeringa med at 1940 var regjeringas «finest hour» og set punktum for boka slik: «Det er helter i historien. Enhver epoke får finne sine. For vår epoke foreslår vi regjeringa Nygaardsvold i 1940».

Denne kanoniseringa er utruleg for den som hugsar, og som slost med våpen i hand, trass i regjeringas handlingslamming og svik. Ikkje har eg gløymt korleise ho godkjende heimattsendinga av oss 4-5000 internerne soldatar frå Sverige, i strid med gjeldande folkerett og krigslover, dersom det var slik at Noreg framleis var i krig med okkupanteren etter den vilkårslause kapitulasjonen 10. juni. For mange yrkesoffiserar blei dette lagnadstungt; dei laut, anten dei likte det eller ikkje, underskrive offiseræresordet om ikkje å delta meir i krigen.

Panisk regjering

Eg hugsar óg med gru inntrykket det gjorde å sjå tyske soldatar i Oslo 9. april etter regjeringas hovudlause overgjeving av hovudstaden; eg gjekk i full befalsuniform gjennom byens sentrum til og frå Oslo-regimets kontor på Frogner. Det vart

ikkje oppsetjing av II feltbataljon på Fagerborg skole, forklara regimentsjefen og slo ut med armane. Regjeringa hadde nemleg overgjeve byen og evakuert. Politiet skulle sørge for ro og orden. Det var ikkje gjeve ordre om at landet var i krig.

I det totale kaoset dei neste dagane skjøna eg kor sjokkert og lamslått regjeringa måtte ha vore, der ho flykta frå stad til stad, på panisk leiting etter ei «dansk løysing». Desse dagane blei kappløpet mellom England og Tyskland definitivt avgjort, og vi som fann fram til ein stad der det vart improvisert motstand, slost ein besegla og avgjort kamp. Halvdan Koht, som «eineveldig», hadde styrt

nøytralitetspolitikken, hadde styrt nøytralitetspolitikken, hadde satsa alt på sin alternative og ikkje-nøytrale politikk, slik general Laake forklara det for Undersøkelseskommissjonen av 1945: Det ville ikkje bli nokon landkrig i Noreg. Kom eit tysk åtak, ville Royal Navy avvise det. Kom eit engelsk (alliert) åtak, skulle vi ikkje slåst. Ein slik anteneller nøytralitetspolitikk, avhengig av kven som kom, var innlysande brot på nøytralitetspolitikken vi hevda landet vårt førte. I praksis var vi Storbritannias «nøytrale» allierte, for i tilfelle å kome på «rett side», det vil seie med Vestmaktene, mot Tyskland. Det blei uttrykt i klartekst 8. april. «Det skal skytes på tyskerne, men ikke på britene», som det heitte i ein ordre til overkommandoen i Nord-Norge (i Harstad).

Same morgon, grytidleg, hadde britane for nte gong grovt krenka norsk territorialområde og lagt ut miner, utan at vi skaut eitt skot for å forsvere nøytraliteten. Med å vise til Laakes siterte forklaring for Undersøkelseskommissjonen blir det ei slags meining og logikk i at vi ikkje hadde nemneverdige styrkar innkalla til å verne om nøytraliteten i Sør-Noreg (til og med Nord-Trøndelag). I Nord-Noreg var vi heile vinteren fullmobilisert og attopåtil plussa på med avdelingar, materiell og utstyr frå Sør-Noreg. Noko skikkeleg historieframstilling av dette har vi ennå ikkje fått.

Indoktringeringa

Historikaren T.Spurkeland hadde ein avslørande kronikk kring noko av dobbeltspelet der kong Haakons rolle i koplinga til Storbriannia kjem flagrant fram. Kronikken, i *Klassekampen* 28. september 1988, tek for seg ein samtale i juli 1939 mellom kongen og Storbriannias militærattasje. Spurkeland fann attasjeen sitt referat i riksarkivet i London. Desse arkivalia er nok blant dokumenta professor Kersaudy (Sorbonne) siktar til når han skriv *Vi stoler på England*, side 298): «Den som får adgang til arkivene som Haakon 7 (...) vil kunne skrive et helt nytt verk» (...) om krigen i Norge 1940».

Det er avslørande at det er taust som i grava kring Kersaudys sterke påstand om at det kan skrivast «et

helt nytt verk», som i vanleg språkbruk vil seie ei revisjonistisk historieframstilling. I staden blir vi sløva - for ikkje å seie indoktrinert - med alltid nye bøker, artiklar, TV-seriar med meir om nemnde konge sitt *nei*, bøker a la «finest hour», «look to Norway» og liknande. Det einsidige får meg automatisk til å spørje om det eksisterer eit slags frimureri for å hamre inn det rette svart-kvite dikotomibiletet av det gode og det vonde, av oss-dei andre, jøsingar-landssvikarar og så bortetter.

Eksil-regjeringa hadde dei største legitimeringsbehov då ho vende heim att som sigerherre i 1945. Ho hadde ufortent flaks ved at ikkje berre hennar eiga statsberande parti hadde legitimeringsvanskar. Også dei andre som var med på å avsjetje konge og eksil-regjering hadde same problemet. Difor gjekk dei stilt i dørene med omsyn til krigen i 1940. Alle som ville tilhøyre sigerherresida, kraftsamla seg i oppgjeret med taparane, «dei andre» i landssvikoppgjeret. Straks den felles fienden var slått, var det og slutt på den påtvinga og uekte konsensusen mellom stormaktene, som blei avløyst av kald krig.

På lokalplanet kom følgjeleg oppgjeret med NKP. Parallelt følgde førebuing til å gå med i Nato, deltaking i okkupasjonen av Tyskland. Følgjeleg var det ønskeleg med ro kring 9. april og

Forts. side 10 ➡

F R I T T O R D

Anti-nazister

De som tidligere velsignet Stalin kalte seg kommunister.

De gikk i demonstrasjonstog under den røde fane.

Det gjør de fortsatt, men nu kaller de seg anti-nazister.

Det er det som kalles anvendt psykologi.

De skriker høyst

I «SI DET I VG» 29. august er Nina Pettersen, Oslo, inne på tanken om å ha folkemøte også mot landets gjenværende kommunister. «Det er påfallende», skriver hun, «at de som skriker høyst om nazismens grusomheter ofte selv har bakgrunn i en ideologi med et enda verre rulleblad. For ingen kan måle seg med kommunismen når det gjelder ansvar for masseutryddelser, konsentrasjonsleirer og undertrykking».

Venstrekjøring

I Storbritannia er det som kjent venstrekjøring. Britisk presse forteller at dette skaper enorme problemer for utlendingene, og dermed også for øyriket.

Nå stilles spørsmålet om ikke også britene bør innføre høyrekjøring.

Vi i «Folk og Land» mener at norske bilister har langt større problemer i *sitt* land.

Her er landeveisrøveri organisert og overtatt av staten i form av verdens høyeste bensinpriser, bil- og veiskatter. Bilistene er fullstendig forsvarsløse og ingen slipper fri enten de kjører på høyre eller venstre side.

Få dem ut

Oddvar Aall Larsen mener som så mange andre, at Oslo kommune bør kaste Blitzerne ut av kommunens eiendom, «Blitzhuset».

22. august skrev han bl.a. dette i «Dagsavisen»:

«Blitz, under sitt dekke av kamp mot rasisme og nazisme, er blott og bart en kontingent tølper. Få dem ut, men omgående. Råskapen har lenge nok fått dominere».

Hyllest til drapsmann

Og så har vi Tore Rygh fra Frogn som i «Aftenposten» 16. august stilte et spørsmål som ennå står ubesvart.

Han skriver:

«Det kan av og til være greit med en selektiv hukommelse, som når Imre Hercz i «Aftenposten»s morgennummer 11.08. i forbindelse med Hess-marsjen, uttaler at «dersom norsk politi tillater en demonstrasjon som hylder en drapsmann, er vi ille

ute. Er det glemt at våre hjemmelige venstreradikalere i flere tiår gikk (og noen går fortsatt) i demonstrasjonstog og hyldet folk som Lenin, Stalin, Mao og Pol Pot? Hørte vi noe den gang om det forkastelige å hylde en drapsmann?»

Quisling skal glemmes

Det er en vanlig skjebne for kommunistiske politikere og andre notabiliteter å få navn og bilde fjernet fra offentlige dokumenter og utgivelser i pakt med det til enhver tid systemriktige - i hjemlandet. Derimot er det sjelden at myndighetene går til aksjon mot utlendinger.

I 1925 sendte Folkeforbundet Fridjof Nansen til Armenia for å lede hjelpearbeidet blant de hungersrammede.

I Nansens bok «Gjennom Armenia» finner vi et bilde av delegasjonen fra Folkeforbundet sammen med representanter for de armenske myndigheter. Der står også Vidkun Quisling.

På forlaget Hayastan i byen Erevan utkom for noen år siden en bok med tittelen «Nansen og Armenia». Forfatter er Makiitsj Arzumianian og i boken er brukt det samme bilde som Nansen brukte i sin bok. Men nå er Quisling «fjernet».

Den som får adgang ...Forts. fra side 9

oppgjert etter krigen med befalet som hadde svikta, nå som alle trongst for oppsettning og utdanning av Tysklandsbrigaden fra sommaren 1946.

«Gløymt» svik

Apropos landssvikoppgjert skumma eg nyleg på ny gjennom Trygve Bulls bok *Mot Dag* av di det var mange «gamle» Mot Dag-istar i London under krigen. I Torolv Solheims melding av boka i *Klassekampen* (14. juli 1988) siterer han noko Martin Tranmæl ein av mange Mot Dag-istar, nå Ap; «Gud hjelpe oss alle den dagen han (Gundersen) får makt». I 1945 var dagen komen, med Gundersen som justisminister (5. november 1945). NS blei tatt kollektivt, ikkje verdig ein rettsstat, som nett hadde kjempa for retten. Med landssvikoppgjert mot 92.805 og alt det andre, blei oppgjert med regjeringas

svik og handlingslamming kring 9. april «gløymt». Og, som vi veit, skreiv sigerherren historia. Sjølv ein av dei aller fremste Milorg-pionerane, major Oliver H.Langeland, gjekk med i dragsuget av landssvikoppgjert, av di han skreiv to bøker der han

hevde kjetterske synspunkt som ikkje blei tolte av makthavarane. I bøkene dokumenterer han korleis politikarar og embetsmenn hadde vore til mykje større nytte for okkupanten enn hopetal nå stempla som landssvikarar. Justisminister Gundersen mellom desse, i samband med at han som rådmann i Trondheim var mellom dei som sørgde for at Værnes kunne brukast av Luftwaffe under kampane om Narvik, sjølv sagt til uendeleg mykje større hjelp for tyskarane enn av gamle Oli-

vart sjølv sagt inndregne.

Krigsbrotsverk

I høve den pågåande debatten (*Aftenposten m.a.*) om Waffen SS og krigsbrotsverk, stormen etter bøker om likvideringar i okkupasjonstida, avsluttar eg med å avsløre ei viktig sanning av den typen det ikkje blir snakka høgt om. Avsløringa fann eg i dagboka til den i si tid framstående Mot Dag-isten og historikaren Arne Ordning. Dagboka førde han medan han arbeidde som rådgjevar for eksilregjeringa i London og hadde dei «beste» kontaktar. 19. november 1942 skriv han at under Dieppe-raidet gav Lord Lovat, truleg den best kjende av alle sjefane i Commandos, denne ordren til Commandos-styrken sin: «Boys, the knives!». Dermed hadde «the boys» kuttet over halsen til dei 30 fangane sine. Krigsbrotsverk? Soleklart!

Vi i SOE, etter krigen kjent som Kompani Linge, fekk også *fighting knives*, og øvde på silent killing. Historieprofessor Ordning er ikkje kjent som ein som skreiv selektivt (kanskje difor har han ikkje produsert bøker om Norges krig).

Ordning hadde i alle høve vore død lenge då ein annan historieprofessor, Jacob Sverdrup, også han Ap, leverte dagbokmanuset til forlaget. Kanskje forsømde Sverdrup å luke bort noko som ikkje skulle gjerast kjent for vanlege folk?

Eitt veit eg: Dei har ei sterk sak historikarar og andre som ønskjer å revidere litt av kvart i den gjeldande svart-kvite sigerherrevisjonen vi lever med. Men er det plass for slikt i vårt ytringsfrie fedreland? Det kostar i alle fall å symje mot strau-

BØR 17. MAI-FEIRINGEN HENLEGGES TIL 4. NOVEMBER?

Av Kjell Blich Schreiner

Jeg har mine sterke tvil om hvorvidt den nasjonale jubel den 17. mai - med den etterfølgende globoide 18. mai, skyldes de ærverdige fedre på Eidsvold. La oss være klar over at vi er så lykkelige over å ha fått vår nasjonaldag i mai, hvor naturen og menneskene våkner til ny utfoldelse etter mørketiden, hvor vekst og glede fyller oss foran en sommers glade løfter. Eller tror man at «fedrenes verk» hadde uløst samme entusiasme en grå senhøstesdag med nakne, svarte trær?

Men så blir man unektelig etter hvert eldre. Den umiddelbare begeistring for dagen og

alt hva den har gitt oss viker tilbake for en tørr og blodløs granskning. Man vil gjerne kikke litt bak kulissene».

Og hva ser vi:

Det står fast at den grunnlovgivende forsamling trådte sammen på Eidsvold 10. april 1814, at den gjorde Norge til et innskrenket monarki og at Norges grunnlov ble underskrevet av forsamlingens medlemmer.

Samme dag ble Christian Frederik valgt til Norges konge. Som vi også vet aktet ikke Sverige å gi slipp på Norge, som det ved Kielerfreden hadde fått avstått fra Danmark.

Den påfølgende kortvarige krig endte med konvensjonen i Moss 14. august, hvor sven-

skene ga løfter om at «nordmennene skulle få beholde sin grunnlov mot å velge Carl den XIII til konge».

Men hva de fleste kjenner lite til er den revisjon av grunnlovsforslaget som ble iverksatt med svenske kommisærer. Det måtte først gjøres enkelte nødvendige forandringer i grunnloven, altså *etter at den var underskrevet på Eidsvold*. Det var president Christie som ledet de vanskelige forhandlinger med svenskene da Stortinget trådte sammen i Oslo 7. oktober. Da begge parter var kommet til enighet om de nye endringer i grunnloven ble

Forts. side 11 ➔

Hjertelig takk for nye vennegaver

Denne gang sier vi TUSEN TAKK til 31 lesere som har sendt oss i alt kr. 9.680,- i vennegaver.

Bidragene gir oss en nødvendig hjelp til utgivelsen av «Folk og Land», og vi er svært takknemlig for støtten. Vi håper mange vil følge opp nedenstående bidragsyteres eksempel.

Vår adresse er:

**FOLK og LAND, Postboks 3239 Elisenberg
0208 Oslo**

Vi kvitterer for følgende beløp:

Initialer	Sted	Beløp	Initialer	Sted	Beløp
A.S.	Hønefoss	1000,-	P.F.S.	Oslo	100,-
A.L.	Oslo	300,-	M.Aa.	Stavanger	160,-
G.S.	Kristiansand	1000,-	R.M.	Oslo	300,-
E.K.	Bjørnevatn	100,-	D.S.	Isfjorden	250,-
B.J.	Bodø	50,-	R.S.	Tønsberg	1000,-
D.L.	Bergen	300,-	P.H.	Gjøvik	500,-
M.A.	Ålesund	200,-	S.U.	Østerrike	300,-
A.S.K.	Skien	500,-	M.A.	Ålesund	200,-
B.B.	Brumunddal	150,-	T.A.	Ottestad	100,-
A.I.R.	Ulset	200,-	B.H.	Birstrand	50,-
D.R.	Vøyenengen	60,-	R.T.	Arnes	100,-
R.J.	Loddefjord	200,-	L.S.	Bergen	80,-
S.D.	Kongsvinger	200,-	J.S.	Steinkjer	200,-
J.E.K.		480,-	M.A.	Ålesund	600,-
B.K.	Oslo	300,-	M.H.	Skollenborg	1000,-
M.A.	Ålesund	200,-			

BOKTJENESTEN

POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO

- eks. Vidkun Quisling: **Universistiske strøtanker**..... kr. 50,-
 eks. Harald J. Hougén: **Minner fra krigens dager**... kr. 50,-
 eks. Inger Cesillie Stridsklev: «**M/S Theklas himmelferd**» kr. 100,-
 eks. Vidkun Quisling: **Russland og Vi** (Innbundet) . kr. 200,-
 eks. Vidkun Quisling: **Russland og Vi** (Heftet)* kr. 100,-
 eks. Vidkun Quisling: **Universistiske strøtanker Akershus - 6.10.1945**..... kr. 50,-
 eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost*** kr. 50,-
 eks. Knut Steenstrup: **Dilemma*** kr. 50,-
 eks. Sundra Sand: **Hva er Kristen Samling?** kr. 5,-
 eks. Sundra Sand: **Noen enindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager** kr. 5,-
 eks. Anna Kientopf: **Det fredsfiendtlige trauma** kr. 50,-
 eks. Hans Gervik: **Refleksjoner etter 50 år*** kr. 50,-
 eks. Ståle Fagerland: **Et navn til låns** kr. 100,-
 eks. Johs Myhren: **Skyldig - uskyldig?** kr. 50,-
 eks. John Sand: **Elverumsfullmakten*** kr. 50,-
 eks. Randolph Alnæs: **Frontkjempere** kr. 50,-
 Bøker mkr. X - sendes i kort tid ut for kr. 50,- uten tillegg for porto/ekspedisjonsavg.

Ved bestilling av andre bøker betales slik:

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til:
Postgiro 0807-5.15.02.89. **Bankgiro** 6063.05.00926 eller ved
sjekk i kontanter eller **frimerker**. (Eillers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr.

Navn:

Adresse:

Postnr.:Sted:

Norges våpen ...

Forts. fra side 1

Tyskland gikk med på alminnelig våpenstillstand fra kl. 24.00 den 9. juni. Se her Ruge: «Krigens dagbok» II, s. 115: «Det er enighet om at vår militære motstand opphører i kveld kl. 24.00.»

Den følgende dag, altså den 10. juni 1940, inngikk så den norske overkommando, representert ved oberstløytnant R. Roscher-Nielsen - etter skriftlig fullmakt fra Ruge - en kapitulasjonsavtale med Tyskland. I avtalens paragraf 1 står det: «Samtlige norske stridskrefter legger våpnene ned og skal ikke gripe til våpen igjen mot det tyske riket eller dets allierte så lenge krigen varer.» Dermed hadde general Ruge effektivt kongens og regjeringens ordre.

At kapitulasjonen var betingelsesløs fremgår av Ruges vitneprov i Skanckesaken, referert i Arbeiderbladet 28.11.-47: «Når en skulle kapitulere på dette tidspunkt, måtte det skje uten betingelser fra norsk side ... Jeg kapitulerte i egenskap av norsk forsvarsjef.»

For øvrig nektet general Ruge å bli med til England. Og generalen sørget i juni 1940 for at det norske officerskorps æresforpliktet seg til passivitet. Æresordet innebar nemlig at offiserene ikke påny skulle gripe til våpen mot Tyskland.

24. august 2000:

Jeg takker William Sund for kommentar til mitt inserat om dette tema her i avisen. Kanskje kan min debattmotparts feiloppfatning om våpennedleggelsen ligge i det forhold som statsstipendiat i historie, cand.jur. Sverre Hartmann, omtaler i «Søkelys på 1940» s.57:» Dessverre har kapitulasjonsavtalen aldri vært presentert i korrekt skikkelse for norske domstoler, aller minst i oversettelse. Det lyder utrolig, men er sant ... fra første

stund ble Trondheimsavtalen uriktig oversatt og uriktig satt opp ... attpåtil har man forandret tegnsettingen.»

Også utenlandske vitenskapsmenn har vært opptatt av kapitulasjons-spørsmålet. I en studie utarbeidet av Susquehanna University vol. VI mai 1959 står det s.49 om Norge etter kapitulasjonen: «Norway, as such, was out of the active war. Norway never joined the Allies de jure, and she was thus not represented on the allied High Command.»

Avisen Nordlys for 11. juni 1940 opplyser midt på 1. side: «Etter to måneders forsvar har våre tapre soldater måttet legge våpnene ned, og den som ga ordren var Norges fremste og tapreste soldat, general Ruge.» Lofotposten 10. juni 1940 har sørgerand rundt hele første side og svær overskrift: «Norge har nedlagt våbnene.»

«Når den militære motstand er opphørt», (Ruge) våpnene nedlagt og kapitulasjonsavtale etter Kongens og regjeringens ordre er undertegnet, må man ha usedvanlig frodig fantasi for å kunne hevde at krigen fortsatte.

I sin erindringsbok «Leve eller dø» s. 254 konstaterer Trygve Lie på vei til England 7. juni 1940: «De militære styrker vi hadde hatt, eksisterte ikke mer.» Jfr. Her Hjelmtveit: «Vekstår og vartid»: Vi er ganske visst overvunnet militært.» Den kjente motstands- og presse-mann Chr. Christensen (C.C.) skriver i boken «De som heiste flagget» s. 114: «- affæren illustrerer Nygaardsvoldregjeringen som ikke krigførende.» Og den høyt dekorerte motstandsmann Svein Blindheim hevder i avisen Dag og Tid nr. 36 torsdag 10.09.-81: «At krigen var slutt og Norge effektivt okkupert i samsvar med folkeretten i og med kapitulasjonsavtalen 10. juni 1940 er udiskutabelt.»

Jeg deler motstandsmennenes oppfatning på dette punkt.

Bør 17. mai ...

Forts. fra side 10

denne antatt av kommisærene på svenskekongens vegne. Men *hva* som aldri blir nevnt er at utsendingene fra Bergen, Sogn og fjordane (i alt 5. representanter) stemte *mot* disse forandringer etter pålegg fra sine velgere. Det er disse fem menn som sterkest burde vært fremhevet på nasjonaldagen. De anerkjente *ingen annen grunnlov enn den som lovlig var undertegnet på Eidsvold.*

De var de fem rettfærdige menn.

Den 4. november skjedde så disse 3 betydningsfulle ting:

Grunnloven av 17. mai, med endringene, ble undertegnet av Carl Johan, som derved innfridde løftet fra kommisjonen i Moss. Med andre ord: *Først ved hans underskrift ble den norske grunnlov gjort effektiv.* (Noe bittert, ikke sant?)

Unionen med Sverige ble vedtatt.

Carl XIII ble valgt til Norges konge.

Ikke underlig at Carl Johan helst så - og med en viss formell rett - at 4. november ble Norges nasjonaldag i stedet for 17. mai.

I nr. 4/1952 skriver «Samtiden»:

«Den 4. november fikk altså grunnloven dåpskjolen på, og Carl Johan fikk en liten triumf ved denne snert til Norge, som våre historikere *har holdt vel skjult.*»

La meg så ta med disse ord i Kongelig Kundgjørelse fra 1828:

«Vi, Carl Johan, af Guds naade Konge til Sverige og Norge, de Gothers og Venders, gjøre vitterligt:

Hans majestet havde ventet, og havde fuld Føie til at være overbeviist om, at de Personer, som i de sidste fire aar søge at sætte Norges fredelige Beboeres Sind i Bevægelse, hver Gang den 17. mai nærmer sig, vilde ophøre med deres mod almindelig orden stridende Fremferd, deels for ikke at handle imod Grundloven af 4. november 1814.»

Her er altså gjengitt de historiske fakta, og jeg har selv sagt ikke noe å tilføye. Det måtte da være at den fødsel som begynte på Eidsvold hin maidag i 1814 ble fullbyrdet - etter min oppfatning - først 7. juni 1905. *Den virkelige store dag.*

Den neste stat

Ved Bjørn Østring

*Gud la mig sulte dann og vann,
Den mettes evner sløves.
Og send mig fiender, mann for mann,
saa kreftene kan prøves.
Gjør lett min fot til lek og dans,
Til flukt mot det gyldne fjerne,
Og heng min krans, den store krans,
Høit bak den siste stjerne.
Gustav Falke.*

Ønsker man å forstå hvorfor så mange av oss unge sluttet opp om Vidkun Quislings ideer lenge før 1940 må man lese Erling Winsnes bok: «Den neste stat».

Boken kom ut i flere opplag og ble «min bibel» som for mange av oss. Den gir også et svar på hvorfor vi også var villige til å gi våre liv for dette landet langt mot nord.

Sammen med Hamsuns og Johannes V. Jensens bøker ga Erling Winsnes oss noe å bygge livet på, - og troen på at det var store ikke-utløste krefter i dalene.

Vissheten om at klassekampens kunstige skiller og marxismens nivellering nedad var verd å kjempe imot.

Les diktet ovenfor om igjen og Winsnes nedenfor med omtanke.

Utferden

Siden ingen andre har gjort det, så faller loddet på mig, og jeg trer ut av rekken, jeg forkynder dere den neste stat.

Hvem gjemte sig vel, da hans navn blev ropt op for fronten? Hvem nektet sig hjemme, når et skib var i havsnød, eller trakk unda når et lass slingret mot grøftkant. Går skuten i åke-

ren, så rekker vi alle en hjelpende hånd. Mellem de blinde er den enøiede konge.

Så jeg trekker tungt tømmer til varden, ilferdig, mens jeg venter hjelp av mange. En vår har jeg sanset under sneen, en sinnets varme, som vinteren skal vike for.

Kunde vel vinteren tyne vår livsgnist og tilintetgjøre livet i nord? Den kunde bare samle det, styrke det, utvide vår evne. År etter år rykket den frem, uimotståelig, altbeherskende, eneveldig. Den pustet livet ut av det grønne tre, karvet jorden bort av våre bare fjell, inntil utsynet blev trøstesløst over vår liklagte verden.

Men vår vilje nærret sig av motgang, herdet sig i tross. Hvert nytt vårbrudd fant oss igjen, med styrket sinn, med sikrere spenntak og med opplatt øie.

Er det ikke natten som lærer oss å elske dagen, og savnet som er gledens far? I mørke var vårt liv senket gjennom lange tider. Men vi lærte å lengte mot lys, å gjøre våre sanser berett til en kommende fødsel. I mørke bygget vi våre øiner, med forhåndsvisdom om solen, i tillit til en kommende verden. Vi bygget våre lemmer med førlighet, til grep om en

uset virkelighet, til skritt-gang henover en jord som vår synskhet ante, og som vi stundet imot. En evig gjenkomst var vår lodd og lykke.

Men hvad mørket var for våre sanser, var vinteren for vår tankes klarhet. Den brakte oss til å fødes påny, i vekst, i attrå, i vilje til seir. År etter år gjød den sin etsende syre over våre evner, grov sine lærdommer inn i oss, karvet billede hvor der før var strek. Under dens håpløse natt fødtes vår visdoms stjerne.

Finnes der noen annen vei til vekst enn motgang? Var det ikke stormen som gav skibene linje? Og nordens vinter som fødte nordens menneske?

Vinteren voldte vår vekst, den lange dødelige vinter som holder til i nord. Denne er vår fiende, denne skulle vi elske og være tro. Norden er vårt hjem, vår vugge.

Kunde Paradiset mette vår rastløse sjel? Fødtes vi til den evige lykke? Fant vi vel sjelebot under sydens sommer?

Nyss blåste sydens vind op til oss, med sorgløshet og stadig sol, med stekte fugler i luften, med rikdom fra bunnløse sluser. Brakte den lykke til nord? Den brakte oss skam og uferd, og gjorde mange av våre besste menn til røvere. Vi kunde ønske mer av sydens vind, at vi alle måtte bli stimenn, og falle våre brødre i ryggen, efter sydens vis.

Men vinden fra nord behøver vi ikke å ønske, ti nordens lov har sitt tilhold i nord, og kommer uten vår bønn. Den vil bringe oss redelighet, manndom, mot og menneskelykkes tilbake.

HIMMELFERD MED OPERAEN?

Bjørvikområdet i Oslo som skal bygges ut med opera, tunnel og boliger blir ikke bare en av de største byggeplasser i Norge, men også en av de farligste.

«Forsvarets Forum» kan dokumentere at britiske bombefly ved flere anledninger dumpet sjøminer i området under annen verdenskrig, men likevel er det ingen planer om rydding av miner før utgravningen begynner.

Minene som ble sluppet i indre Oslofjord var elektromagnetiske og akustiske dypvannsminer, eller minene hadde en kombinasjon av begge disse egenskaper.

Avdelingsleder for minedykkavdelingen, kapteinløytnant Terje Marthinsen, forteller at minedykkerne årlig har 40 til 50 oppdrag i Sør-Norge, og at minene de har funnet i snitt inneholder 300 kilo sprengstoff. «Når vi sprenger dem på fire-fem meters dyp lager de en vannsøyle på rundt 70 meter. De er laget for å kunne sprengte et skip i to», sier Marthinsen til «Forsvarets Forum». Han forteller videre at bunnminene som det kan være snakk om i Bjørvika, sannsynligvis er enda kraftigere.

Etter hva «Folk og Land» får opplyst har forsvaret ingen faste ansatte på heltid som arbeider med minerydding og tilintetgjørelse av de store mengder med ammunisjon fra siste krig.

Mangel på penger er unnskyldningen fra politikerne på Løvebakken.

Ganske besynderlig at det ikke var snakk om pengemangel da landet vårt for en tid tilbake sendte atskillige eksperter til Kosovo for å rydde miner der.

Den vil lære oss å nøies med med enkle og sparsomme lite, at vi kan gledes over gleder. Vår planløshet hadde mildvær og lange dager, og en plan, vår flakken et hjem. bære dem med værdighet og Dette var vårens og ung-anstand. Ti sydens sorgløse dommens bud til oss, at vi evighet er ikke til for oss. skulle kjenne verden og gjenopdage vårt eget. Det

Men om vi tviler, saa kan vi også gå syden på klingen, var den lengste og den tyng-lære den å kjenne og prøve ste vei, den eneste som er krefter med den, som det er vår livsånd verdig. Slit gir sterke folks vis. Ute fra det den for armen, men styrke i fjerne vil vårt eget hjem reise sig, og klares av minnet. baugen. Det er nordens vei.

Vårt eget hjem det ligger *Mexico, januar 1924*
i nord, under is og tung himmel, under tåke og regn,
Erling Winsnes

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO